

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025/26-2027/28
(skrajne daty)
Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	ARCHEOLOGIA NEOLITU
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Humanistyczny
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Archeologii
Kierunek studiów	Archeologia
Poziom studiów	studia I stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I rok, 2 semestr
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	polski
Koordinator	Prof. dr hab. Małgorzata Rybicka
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Prof. dr hab. Małgorzata Rybicka (wykład) Prof. dr hab. Małgorzata Rybicka (ćwiczenia)

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykt.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2	45	30							6

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

EGZAMIN (WYKŁAD)

ZALICZENIE Z OCENĄ (ĆWICZENIA)

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Podstawowa wiedza o neolicie ziem polskich, wiedza z zakresu wcześniejszych epok pradziejów

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z pojęciami dotyczącymi neolitu i neolityzacji
C2	Zapoznanie studentów z taksonomią kulturową neolitu starego świata
C3	Zapoznanie studentów z podstawowymi cechami osadnictwa, gospodarki i organizacji społecznej społeczności neolitycznych
C4	Zapoznanie studentów z podstawowymi elementami kultury materialnej
C5	Zapoznanie studentów z relacjami człowiek-środowisko naturalne
C6	Zapoznanie studentów z kontaktami wewnątrz- i międzyregionalnymi

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu STUDENT:	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	DEFINIUJE POJĘCIA ZWIĄZANE Z NEOLITYZACJĄ I NEOLITEM	K_Wo2; K_Wo3; K_Wo7; K_Uo4; K_Uo9
EK_02	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ELEMENTY OSADNICTWA, GOSPODARKI, ORGANIZACJI SPOŁECZNEJ SPOŁECZNOŚCI NEOLITYCZNYCH	K_Wo3; K_Wo6-8; K_Uo2-07; 9; K_Ko1-04
EK_03	WYJAŚNIA PROCESY NEOLITYZACJI I ROZPRZESTRZENIANIA SIĘ IDEI NEOLITYCZNYCH.	K_Wo2-03; K_Wo6-8; K_Uo2-07; 9; K_Ko1-04
EK_04	UMIEJSCAWIA W CZASIE I PRZESTRZENI GŁÓWNE KULTURY NEOLITYCZNE.	K_Wo3; K_Uo2-04; 7; 9; K_Ko1
EK_05	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE ELEMENTY KULTURY MATERIALNEJ SPOŁECZNOŚCI NEOLITYCZNYCH.	K_Uo2-04; K_Ko1
EK_06	CHARAKTERYZUJE RELACJE CZŁOWIEK-ŚRODOWISKO NATURALNE.	K_Uo2-04; K_Ko1
EK_07	OPISUJE KONTAKTY REGIONALNE I MIĘDZYREGIONALNE.	K_Uo2-07; 9; K_Ko1
EK-08	CHARAKTERYZUJE PODSTAWOWE EUROPEJSKIE POGRANICZA KULTUROWE.	K_Wo2-03; K_Wo6-8; K_Uo2-07; 9; K_Ko1-03

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Neolit – definicje.
Centra neolityzacji na świecie – ogólna charakterystyka
Środkowo i Bliskowschodnie centra neolityzacji
Neolit preceramiczny
Neolit na Środkowym- i Bliskim Wschodzie - przykłady
Początki neolitu w Europie – Tesalia, wyspy greckie

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Neolit Bałkanów – początek wypasów sezonowych
Neolit wybrzeży – krąg impresso-cardium
Początki neolity środkowoeuropejskiego
Cykl wstęgowy
Neolit Europy zachodniej i wysp brytyjskich
Neolit strefy wokółalpejskiej
Eneolit środkowej Europy i „secondary product revolution”
Neolit i eneolit wschodnich Bałkanów – początki stratyfikacji społecznej
Krąg Cucuteni-Tripolye – wielkie pogranicza kulturowe
Spółeczności pasterskie późnego neolitu

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Charakterystyka gospodarki rolno-hodowlanej w głównych centrach neolityzacji
Neolit preceramiczny na Bliskim Wschodzie z charakterystyką wybranych stanowisk: Jerycho, Mureybet III
Neolit anatolijski z charakterystyką wybranych stanowisk: Çatalhöyük, Çayönü, Göbekli Tepe, Hacilar
Początek neolitu w Europie na przykładzie kultur Protosesklo i Sesklo
Neolit bałkański i naddunajski na przykładzie kompleksu Starčevo-Körös-Kris i kultury Vinča
Neolit śródziemnomorski na przykładzie kultury Danilo-Kakanj i kultury Stentinello
Neolit naddunajski na przykładzie kultur z ceramiką linearną
Neolityzacja ziem polskich na przykładzie ekspansji osadniczej kultury ceramiki wstęgowej rytej
Dalszy rozwój neolit naddunajskiego na przykładzie kręgu lendzielsko-polgarskiego
Eneolityczne centra protocywilizacyjne na przykładzie kompleksów Gumelnița-Kodjadermen-Karanovo VI i Cucuteni-Tripolye (zagadnienie tzw. <i>mega-sites</i>)
Początek neolitu północnoeuropejskiego na przykładzie interakcji późnomezolitycznej kultury Ertebølle z kulturami neolitu naddunajskiego
Ekspansja neolitu północnoeuropejskiego na przykładzie <i>Trichterbecherkomplex</i>
Regionalizacja kultury pucharów lejkowatych między Odrą a Dniestrem (grupa wschodnia, południowa, południowo-wschodnia, grupa łupawska)
Późny i schyłkowy neolit europejski na przykładzie kultury amfor kulistych, kultury ceramiki sznurowej i kultury pucharów dzwonowatych
Monumentalizm i megalityzm na przykładzie kultury Cerny i kultury pucharów lejkowatych
Dystrybucja surowców krzemienych – kontakty interkulturowe i interregionalne

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną

Ćwiczenia: analiza tekstów z dyskusją, praca w grupach/rozwiązywanie zadań, dyskusja

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_02	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_03	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_04	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_05	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_06	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_07	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw
EK_08	egzamin ustny, kolokwium	w, ćw

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykazanie się wiedzą o informacjach zawartych w literaturze i przekazaną w trakcie wykładów i ćwiczeń

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	75
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	15
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	60
SUMA GODZIN	150
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	6

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:
Fudziński M, Paner H. (red.)

2009 Aktualne problemy epoki kamienia na Pomorzu, Gdańsk

Grygiel R.

2008 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego i Osłonek, t. II, Łódź

2016 Neolit i początki epoki brązu w rejonie Brześcia Kujawskiego 3. Środkowy i późny neolit. Kultura pucharów lejkowatych. Łódź.

Hensel W., Wiślański T.

1979 (red.) Prahistoria ziem polskich, t. II, Neolit, Wrocław.

Kruk J.

2008 Wzory przeszłości. Studia nad neolitem środkowym i późnym, Kraków

Kruk J., Milisauskas S.

1999 Rozkwit i upadek społeczeństw rolniczych neolitu. Kraków.

Kukawka S.

2010, Subneolit północno-wschodnioeuropejski na Niżu Polskim, Toruń

Nowak M.

2009, Drugi etap neolityzacji ziem polskich, Kraków

Literatura uzupełniająca:

Kośko A.

1981 Udział południowo-wschodnioeuropejskich wzorców kulturowych w rozwoju niżowych społeczeństw kultury pucharów lejkowatych, Poznań.

Kozłowski J.K., Raczky P.

2007 The Lengyel, Polgar and related cultures in the Middle/Late Neolithic in Central Europe, Kraków.

Kruk J.

1973 *Studia osadnicze nad neolitem wyżyn lessowych.* Wrocław.

Kruk J.

1980 *Gospodarka w Polsce południowo-wschodniej w V-III tysiącleciu p.n.e.* Wrocław.

Kruk J.,

2008 Wzory przeszłości. Studia nad neolitem środkowym i późnym, Kraków.

Kruk J., Alexandrowicz S. W., Milisauskas S., Śnieszko Z.

1996 *Osadnictwo i zmiany środowiska naturalnego wyżyn lessowych. Studium archeologiczne i paleogeograficzne nad neolitem w dorzeczu Nidzicy.* Kraków.

Kozłowski J., K.

1973 Archeologia prahistoryczna, cz. II, Młodsza epoka kamienia, Kraków.

Midgley M.

1985 The Origin and Function of the Earthen Long Barrows of Northern Europe, BAR International Series 259, Oxford.

1992 TRB Culture. The First Farmers of the North European Plain, Edinburgh University Press.

Rybicka M.

2004 Kultura pucharów lejkowatych na Pojezierzu Gostynińskim, Łęczyca

2017 Kultura trypolska – kultura pucharów lejkowatych. Natężenie kontaktów i ich chronologia, Collectio Archaeologica Ressoviensis 37, Rzeszów, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego

Szmyt M.

1996 Społeczności kultury amfor kulistych na Kujawach, Poznań.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej